Врз основа на член 56 став 3 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија" бр. 58/00; 44/02 82/08, 167/10 и 51/11 и „Службен весник на Република Северна Македонија" бр.96/19 и 110/19), а во согласност со Политиката на интегритет на Министерството за култура, донесена на 06 јули 2022 година, Министерството за култура го донесе следното:

Република Северна Македонија
Republika e Maqedonisë së Veriut
МИНИСТЕРСТВО ЗА КУЛТУРА
MINISTRIA E KULTURËS
Бр.-Nr. 44-8810/1
28. 09 2023 год.-viti
Скопје-Shkup

УПАТСТВО ЗА СПРЕЧУВАЊЕ СУДИР НА ИНТЕРЕСИ

I. Вовед

Еден од елементите врз кои почива системот на интегритет воспоставен во Министерството за култура е заштитата на јавниот интерес и спречување на судирот на интереси.

Министерството за култура и неговите вработени во своето работење му даваат приоритет на јавниот интерес и поттикнуваат и развиваат организациска култура која не толерира судир на интереси и во која индивидуалната одговорност и личниот пример се основа за доброто управување.

За да се овозможи ефикасно спречување на судирот на интереси, во Министерството за култура се применуваат прописите со кои се утврдени должностите за пријавување на интересите, се укажува на должноста службените лица да внимаваат да не се стават во состојба на судир на интереси и да ги преземат мерките за негово одбегнување утврдени со Закон.

Со преземање мерки за спречување судир на интереси, Министерството за култура презема мерки за надминување на потенцијални слабости односно ризици и го штити својот интегритет и углед.

II. Опфат

Ова упатство за постапување во случај на судир на интереси се однесува на сите службени лица во Министерството за култура, вклучувајќи ги министерот, заменик министерот, државниот секретар, посебните советници и административните службеници, како и на други лица ангажирани за извршување на работа за Министерството за култура по кој било основ.

III. Дефиниција за судир на интереси

Судирот на интереси претставува состојба (ситуација) во која службеното лице има приватен интерес што влијае или може да влијае врз непристрасното вршење на неговите јавни овластувања или службени должности.

Облици на судир на интереси

1. Реален (де факто) судир на интереси

Реален судир на интереси претставува директен судир помеѓу јавната должност и приватниот интерес на службеното лице.

2. Привиден судир на интереси

Привиден судир на интереси претставува ситуација каде што постои приватен интерес на службеното лице за кој интерес други лица разумно би можеле да сметаат дека тој интерес влијае на извршувањето на должностите на службеното лице, иако всушност не мора да постои такво несоодветно влијание или воопшто нема влијание.

3. Потенцијален судир на интерес

Потенцијален судир на интереси постои кога службеното лице има приватен интерес што би можело да биде во судир со неговата службена должност во иднина.

4. Непотизам

Еден од облиците на судир на интереси е судир на интереси при вработување на блиски роднини односно вршење влијание за вработување или унапредување на блиско лице во органот во кој лицето е избрано или именувано како јавен функционер или во друг државен орган или јавно претпријатие, јавна установа или друго правно лице кое располага со државен капитал над кој надзор врши органот во кој е избрано или именувано.

5. Непочитување на неспоивоста на функциите

Едно од вообичаените облици на спречување на судир на интереси се правилата за неспоивост на функција која ја врши службеното лице со други функции или дејности. Заради спречување судир на интереси, службеното лице ги почитува правилата утврдени во Уставот и законите, за неспоивост на функција која ја врши со други функции или дејности.

6. Непочитување на забраните за вршење други функции или активности и ограничувањето за вршење други дејности и стекнување на акционерски права

IV. Должности за спречување судир на интереси

Внимавање

Службеното лице во своето работење односно вршење на функцијата внимава на евентуален односно потенцијален судир на интереси и при извршувањето на јавите овластувања и должности не се раководи од лични, семејни, верски, партиски и етнички интереси, ниту од притисоци и ветувања од претпоставениот или од друго лице.

Внимавањето подразбира и спроведување самопроценка на ризикот односно постоењето на судир на интереси во вршењето на јавни овластувања односно службените должности, спроведување на постапки и донесувањето на одлуки со кои се одлучува за некаква корист односно погодност.

Службеното лице во своето работење односно вршењето на функцијата избегнува да се најде во ситуација да спроведува или да учествува во спроведување постапка или да донесува или да учествува во донесување на одлука со која се одлучува за добивање на каква било корист односно погодност за себе или роднина или друго блиско лице.

Изземање и запирање на постапување

Кога службеното лице ќе дознае за околности што укажуваат на постоење на судир на интереси или на потенцијален судир на интереси, веднаш ќе побара да биде изземено и да запре со своето постапување.

За околностите, службеното лице ги информира претпоставениот, советникот за интегритет и Државната комисија за спречување на корупција.

Кога службеното лице ќе се најде во ситуација да учествува во расправа на орган или тело во кое се одлучува за работи за кои тоа или блиско лице има приватен интерес, службеното лице го пријавува постоењето на приватниот интерес и се иззема пред расправата и одлучувањето, а најдоцна пред почетокот на одлучувањето. Органот или телото на чија седница службеното лице го соопштило постоењето на приватен интерес, тоа го констатира и внесува во записнок.

Службеното лице се иззема од вршењето на определено дејствие и со одлука на органот во кој е избрано или именувано, односно каде што врши функција, јавни овластувања или службени должности и по барање на заинтересирано лице кое дознало за околности што укажуваат на постоење на судир на интереси или на потенцијален судир на интереси.

Спречување на влијанието на приватниот интерес

Во случај на сомневање за постоење судир на интереси, службеното лице ги презема сите неопходни мерки за да го спречи влијанието на неговиот приватен интерес или приватниот интерес на друго лице врз извршувањето на неговите овластувања и должности и за тоа го известува својот претпоставен.

Во случај на постоење на сомневање за судир на интереси – Барање мислење

Во случај на постоење на сомневање за судир на интереси, службеното лице бара мислење од Државната комисија за спречување на корупција и до добивање на мислењето, го запира постапувањето односно го спречува влијанието на неговиот приватен интерес.

Во постапките за избор, именување или вработување

Службеното лице кое учествува или одлучува во постапката за избор, именување или вработување или е вклучено како член на телото што ја спроведува таа постапка е должно да го извести раководното лице во органот, односно институцијата каде што службеното лице врши јавни овластувања за сите постапки што можат да предизвикаат судир на интереси.

По утврдувањето на односот на службеното лице со кандидатот за избор, именување или вработување, раководното лице е должно да ги преземе сите неопходни мерки за спречување на појавата на судир на интереси.

Во постапките за јавни набавки

Претседателот, заменикот на претседателот, членовите и замениците на членовите на комисиите за јавни набавки како и одговорното лице во Министерството за култура потпишуваат изјава за непостоење судир на интереси која претставува дел од досието од спроведената постапка за јавна набавка.

Во случај на судир на интереси кај претседателот, неговиот заменик, членовите и нивните заменици во комисијата за јавна набавка, истите се повлекуваат од работа во комисијата, за што го известуваат одговорното лице, и се заменуваат со други лица.

Во случај на судир на интереси кај одговорното лице, истото со посебно решение овластува друго лице од редот на функционерите или раководните службеници кај договорниот орган да ги донесе соодветните одлуки и да го потпишат договорот, за што го известува органот на управување или органот кој е надлежен за контрола на неговото работење.

При спроведување на постапките за јавни набавки, за спречувањето на судирот на интересите во постапките за јавни набавки соодветно се применуваат одредбите од Законот за спречување на корупција и судирот на интереси.

Почитување должности за пријавување, забрани и органичувања, во функција на спречување судир на интереси

Службените лица ги почитуваат сите со закон утврдени ограничувања за вршење на дејност за време на вршењето на функцијата и во периодот по престанокот на функцијата односно должноста.

Избраното односно именуваното лице:

- за време на траењето на својот мандат ги почитува со Уставот и законите утврдените правила за неспоивост на нивната функција со други функции или дејности.

- истовремено не врши функција на одговорно лице или член на орган на управување или надзорен орган во јавно претпријатие, јавна установа или друго правно лице кое располага со државен капитал,

- ја почитува забраната согласно која не може да биде член на управен или надзорен орган во трговско друштво, јавно претпријатие, агенции, фондови и сите други правни лица со доминантен државен капитал,

- доколку управува со трговско друштво или установа како сопственик, управувањето му го доверува на друго лице или тело, освен на членови на своето семејство,

- не воспоставува деловни односи со правно лице кое е во негова сопственост или во сопственост на член на неговото семејство или во кое тој или член на неговото семејство поседува акции или удели или кое го основал тој или член на неговото семејство или во кое одговорното лице е член на неговото семејство,

- не врши супервизорски или контролен надзор над работата на блиско лице,

- во врска со вршењето на јавните функции, овластувања и должности, не склучува договор за спонзорство во свое име,

- не склучува договор за спонзорство ниту прима донација во име на Министерството за култура, не поседува удели или акции, ниту користи грант, заем односно финансиска поддршка од државата или од единица на локалната самоуправа, што влијае или може да влијае на законското, објективно и непристрасно извршување на јавните овластувања,

- во рок од 30 дена од денот на стапување на функција до Министерството за култура доставува податоци со кои ги пријавува правните лица кои се негова сопственост, во кои има акции и удели или управувачка функција, заради објавување на тие податоци на веб-порталот на Министерството,

- согласно Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси, во утврдениот рок ја известува Државната комисија за спречување на корупција, за преносот на правата односно поднесената оставка од членство во орган на управување, со поднесување на соодветен доказ,

-во рок утврден со закон од Државната комисија за спречување на корупцијата го пријавува секој промет со државен имот со кој се стапува во правен однос со правно лице основано од него или член на неговото семејство или во кое одговорно лице е член на неговото семејство,

- не ги користи информациите со кои располага во вршењето на функциие, јавните овластувања и службените должности за остварување корист или предност за себе или за друг.

Службеното лице кое не е избрано односно именувано лице:

-не воспоставува деловни односи со правно лице кое е во негова сопственост или во сопственост на член на неговото семејство или во кое тој или член на неговото семејство поседува акции или удели или кое го основал тој или член на неговото семејство или во кое одговорното лице е член на неговото семејство,

-не врши супервизорски или контролен надзор над работата на блиско лице,

- не склучува договор за спонзорство ниту прима донација во име на Министерството за култура, не поседува удел или акции, ниту користи грант, заем односно финансиска поддршка од државната или од единица на локалната самоуправа, што влијае или може да влијае на законското, објективно и непристрасно извршување на јавните овластувања,

- не ги користи информациите со кои располага во вршењето на функциите, јавните овластувања и службените должности за остварување корист или предност за себе или за друг.

Пријавување имотна состојба и интереси

Министерот, заменик министерот, лицата вработени во нивните кабинети заради извршување на работни задачи на посебен советник, како и државниот секретар, до Државната комисија за спречување на корупцијата пријавуваат **имотна состојба и интереси,** како **и промени во имотната состојба и интересите,** во рок и на начин утврден со Законот за спречување на корупција и судир на интереси.

Пријавувањето имотна состојба и интереси односно поднесувањето на изјавата за имотна состојба и интереси е лична обврска.

Државната комисија за спречување на корупцијата може да побара од службеното лице кое согласно Законот за спречување на корупција и судир на интереси нема обврска да пријави имотна состојба и интереси да достави изјава, како и да спроведе постапка за испитување на неговата имотна состојба кога постапува по предмет во кое е вклучено тоа лице.

V. Советување

Вработените во Министерството за култура кои имаат определено прашања или дилема во врска со судирот на интереси можат да се обратат до **советниците за интегритет.**

Советниците за интегритет, согласно Политиката на интегритет, можат да даваат совети, насоки и појаснувања во врска со прашања кои се однесуваат на интегритетот, меѓу кои е и судирот на интереси.

VI. Одговорност за непочитување на должностите за пријавување интереси и спречување на судир на интереси

Прикривањето на постоење судир на интереси од страна на службеното лице претставува повреда на должноста и основа за покренување постапка за утврдување на одговорност и изрекување на мерки согласно закон.

Надлежна институција за поведување постапка за утврдување постоење судир на интерес е Државната комисија за спречување на корупција.

Постапката се поведува:

- по службена должност;
- по барање на службено лице;
- по пријава на друго лице;
- по барање на раководно лице;
- по анонимна пријава.

За утврдување на фактичката состојба и констатирање за постоење на судир на интерес, Државната комисија за спречување на корупција прибира документи, податоци и информации.

Службените лица ги доставуваат документите, податоците и информациите со кои располагаат до Државната комисија за спречување на корупција во утврдениот рок.

За донесената одлука по иницијатива за покренување дисциплинска постапка, доставена од Државната комисија за спречување на корупција во врска со утврдено постоење на судир на интереси, Министерството за култура ја известува Државната комисија во рок утврден со Законот за спречување на корупцијата и судирот на интереси.

МИНИСТЕР

Бисера Костадиновска Стојчевска

Изработил: м-р Бранко Костовски,

службено лице за интегритет